

НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ

*Козлова О.О., д.е.н., професор,
Одеський державний аграрний університет імені П.А. Столипіна,
Онегіна В.М., д.е.н., професор,
Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені Петра Василенка*

Базисом інноваційного розвитку економіки є її інноваційний потенціал. Визначальну роль серед його складових відіграє науковий потенціал, який утворює сукупність наукових знань, інформації про результати науково-технічних робіт, винаходи, проектно-конструкторські розробки, зразки нової техніки і продукції, та суб'єкти їх генерування - науково-дослідні організації, підрозділи, науковці. Науковий потенціал сучасної аграрної економіки України формували такі вчені, як В. Амбросов, В. Крисальний, І. Лукінов, Г. Підлесецький та інші.

Розвиток наукового потенціалу потребує відповідного фінансування. Статтею 34 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» було передбачено: «Держава забезпечує бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7 відсотка валового внутрішнього продукту України» [1]. У табл. 1 наводиться інформація щодо обсягів та джерел фінансування наукових та науково-технічних робіт в Україні у 2010-2014 рр., частка витрат на виконання наукових та науково-дослідних робіт у ВВП та видатках бюджету в Україні.

Таблиця 1

Фінансування виконання наукових та науково-дослідних робіт за різними джерелами в Україні*

Джерело фінансування	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Усього, млн.грн.	8995,9	9591,5	10558,5	11161,1	10320,3
у. тому числі кошти бюджету, млн.грн.	3750,97	3912,77	4774,62	4826,81	4088,39
ВВП, млрд. грн.	1120,6	1349,2	1459,1	1522,7	1566,7
Питома вага бюджетних видатків на наукові дослідження і розробки у ВВП, %	0,35	0,30	0,33	0,28	0,26
Питома вага видатків на наукові дослідження і розробки у ВВП, %	0,83	0,74	0,75	0,70	0,66

* Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [2]

Незважаючи на те, що у 2014 р. в Україні обсяг фінансування виконання науково-технічних робіт був незначно більшим порівняно з 2010 роком в абсолютному вираженні, але реальна вартість цих коштів та їх частка у ВВП, яка відображає рівень наукоємності ВВП, неухильно зменшувалися. У же той час рівень наукоємності ВВП у світі неухильно підвищувався, у країнах ЄС у 2013 р. в середньому він становив 2,01% (табл. 2).

Таблиця 2

Частка витрат на виконання досліджень і розробок у ВВП у деяких зарубіжних країнах у 2013 р. *, %

Країни	2013 р.
Фінляндія	3,78
Швеція	3,30
Данія	3,06
Німеччина	2,85
Бельгія	2,28
Франція	2,23
ЄС - 28	2,01
Нідерланди	1,98
Норвегія	1,66
Сполучене Королівство	1,63
Польща	0,87

*Джерело: [2, с.155]

Обсяги фінансування наукових та науково-дослідних робіт за рахунок різних джерел в Україні в 2010–2014 рр. не лише не перевищували 1% ВВП, а й були нижчими за критичний для виконання наукою своїх функцій рівень 0,9%. Обсяг фінансування науки за рахунок коштів Державного бюджету був не більше 0,35% ВВП, що у майже у 5 разів менше передбаченого законодавством рівня [1].

Суттєво скоротилося бюджетне фінансування аграрної науки. У 2008 році обсяг фінансування наукових досліджень по Міністерству аграрної науки становив 196 млн. грн., у 2016 він запланований у розмірі 87 млн. грн.

Протягом 2010-2014 років в Україні зменшилася кількість і наукових організацій та чисельність дослідників. Якщо у 2010 році кількість організацій, які виконували наукові та науково-технічні роботи-становила 1303, то у 2014 році - 999, кількість організацій

Національної академії аграрних наук України зменшилася з 119 до 86. Чисельність працівників наукових організацій зменшилася з 141,1 тис. осіб у 2010 р. до 109,6 тис. осіб у 2014 р. Кількість виконаних наукових робіт за рік за ці роки скоротилася з 52 тис. до 43 тис. [2].

Отже, науковий потенціал економіки України в цілому та її аграрного сектору за такими показниками, як наукоємність ВВП, кількість наукових організацій, кількість працівників, які виконували наукові та науково-технічні роботи, кількість виконаних та впроваджених наукових робіт, зменшувався. Такі тенденції є загрозою переходу аграрного сектору на інноваційну модель розвитку, забезпечення його конкурентоспроможності. Необхідна виважена державна політика щодо реалізації та примноження наукового потенціалу аграрної економіки, формування інститутів ринку наукової продукції.

Література: 1. Про наукову та науково-технічну діяльність в Україні : Закон України від 13.12.1991 р. № 1977-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>. 2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : Стат. збірник. – К.: Держстат України, 2015. – 255 с.

ЗМІНИ В ОПОДАТКУВАННІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА

*Олійник О.В., д.е.н., професор,
Харківський національний аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва*

З переходом до ринкових відносин в Україні значно зросла залежність тенденцій економічного розвитку всієї національної економіки й аграрного сектора, зокрема, від досконалості фінансово-кредитного механізму. За оцінками міжнародних експертів, досконалість системи кредитування, податкових відносин, фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників, їх страхового захисту на 80 % формують ринкове середовище, без якого цивілізований ринок існувати не може.